

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKOWA ZA ROK 1990

Rok 1990 należał do udanych i bardzo pracowitych. Wszystkie planowane zamierzenia zostały zrealizowane.

Najistotniejszymi zadaniami, z którymi w ciągu tego roku musiano się uporać, były sprawy związane z poważnymi zmianami w dotychczasowym stanie posiadania Muzeum. Jedną z najstarszych siedzib Muzeum Historycznego miasta Krakowa, była użytkowana na podstawie umowy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, kamienica Krauzowska przy ul. św. Jana 12. Tutaj muzeum miało przez kilkadziesiąt lat swoją główną bazę. Nie bez licznych kłopotów, kamienicę tę testamentowy przekaz-dar dla Towarzystwa Miłośników syndyka krakowskiego Klemensa Bąkowskiego, muzeum przejęło w swoje użytkowanie w 1946 r., wykwaterowując licznych powojennych lokatorów m.in. szpital dla żołnierzy, agendy kuratorium, mieszkania prywatne, zakład czapnika Kurzydły. Tutaj zorganizowano pierwsze wystawy czasowe — 1947 r. „*Kraków dawny i wczorajszy*”, tutaj też po długoletnim generalnym remoncie, otwarto pierwszą wystawę stałą, prezentującą dzieje i kulturę Krakowa — 24. VI. 1952 r. Wystawa ta przez wiele lat, po modernizacji w 1968 r., była główną ekspozycją, dostępną dla publiczności i wzbogacana o liczne nowe obiekty nabywane przez muzeum, przetrwała do 1976 r. Wtedy to bowiem podjęto decyzję o przeniesieniu tej ekspozycji do budynku „*Krzysztofor*”. Jeszcze przez blisko 14 lat kamienica służyła muzeum. Tutaj 29. V. 1976 roku otwarto ekspozycje „*Militariów*” i „*Zegarów*”, czynną do 1990 r. Przez wiele lat dzieje kamienicy Krauzowskiej, były dziejami muzeum. Przez jej gościnne progi przeszły setki tysięcy krakowian i turystów, poznając tajniki historii naszego miasta, kilka pokoleń pracowników naszego muzeum, przez długie lata łączył swój czas codziennej pracy z jej murami. Przejęcie i remont kolejnych pomieszczeń „*Krzysztoforów*”, nowe możliwości lokalowe stworzyły warunki do przekazania kamienicy Krauzowskiej jej właścicielowi — Towarzystwu Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, co w nowej sytuacji ekonomicznej w jakiej znalazło się Towarzystwo, było znaczącym gestem, umożliwiającym jego dalszą, jakże pożyteczną działalność dla dobra Krakowa, jego kultury i historii. Kolejną zmianą w sytuacji lokalowej muzeum było przekazanie w końcu czerwca tego roku sal ekspozycji zmiennych przy ul. Franciszkańskiej 4 — dawny refektarz oo. Franciszkanów — jego prawowitym właścicielom oo. Franciszkanom. Salę przy ul. Franciszkańskiej 4, muzeum użytkowało od 1966 r. Tutaj przez wiele lat organizowano przede wszystkim pokonkursowe wystawy szopek krakowskich. Obok nich zaprezentowano tamże wiele ekspozycji poświęconych Krakowowi w malarstwie dawnych mistrzów m.in. Juliusza, Wojciecha, Jerzego Kossaków, Stanisława Tondosa, Stanisława i Erazma

Fabijańskich, folklorowi wsi podkrakowskiej w dziełach Kot-sisa, J. Malczewskiego, Wł. Tetmajera, J. Fałata, jubileuszową wystawę „Komitetu Paryskiego”, pokonkursowe wystawy grafiki, malarstwa i rzeźby, poświęcone Krakowowi i jego mieszkańcom, wreszcie szereg ekspozycji rocznicowych i historycznych m.in. 180 rocznicy insurekcji T. Kościuszki, 50 rocznicy Powstań Śląskich, Bractwu Kurkowemu, Bramom, Basztom i Rondelom starego Krakowa. Miejsce, w którym były organizowane te wystawy długo jeszcze w świadomości wielu, kojarzone będzie z naszym muzeum.

Wreszcie ostatnia istotna zmiana, która miała miejsce w tym roku, to przejęcie zbiorów po likwidowanym Muzeum Lenina w Krakowie oraz przejęcie po nim budynku przy ul. Królowej Jadwigi.

Przejmowanie zbiorów Muzeum Lenina, likwidacja dotychczasowych sal wystaw zmiennych i oddziału przy ul. św. Jana 12, połączone zostały z pracami adaptacyjnymi w budynku głównym muzeum, których celem było wygospodarowanie pomieszczeń na nowe sale wystaw zmiennych oraz taka przebudowa i modernizacja ekspozycji stałej, aby muzealia, prezentowane dotychczas na odrębnej wystawie mogły być przynajmniej w znacznej części udostępnione publiczności, a nie przekazane do magazynów. Zadanie to od strony technicznej zrealizowano w całości. „*Militaria*” oraz zmodernizowana ekspozycja stała, po krótkiej przerwie w listopadzie i grudniu, zostały udostępnione publiczności. Przygotowano też miejsce pod ekspozycję „*Zegarów*”, która będzie otwarta w końcu I kwartału 1991 r.

Przeprowadzono szereg prac o charakterze remontowym i adaptacyjnym w budynku przy ul. Królowej Jadwigi, który przystosowano do pełnienia funkcji magazynowej.

Mimo dużej liczby zajęć o charakterze porządkowo-administracyjnym, utrzymano normalny tok pracy muzealnej. Wśród zadań merytorycznych na uwagę zasługuje fakt ostatecznego ukończenia prac przy odtwarzaniu ekspozycji stałej w Oddziale przy ul. Pomorskiej 2, która po okresie długiego remontu udostępniona została publiczności od 6.IX.1990 r.

Wśród zorganizowanych w ciągu tego roku wystaw zmiennych na szczególne podkreślenie zasługują: „*Antropologia maski*”, przygotowana we współpracy z Instytutem Kultury Włoskiej „*Malarskie inspiracje Szekspirem w twórczości K. Barretta*” we współpracy z Konsulatem USA w Krakowie oraz wystawa „*Sybiracy*”, pierwszy raz prezentująca w naszym mieście pamiątki po Polakach wywiezionych na katorgę w latach 1939–1945.

Wielkim powodzeniem cieszyły się również szopki, które zaprezentowano na specjalnej wystawie w Paryżu na Placu Hotel de Ville. Wystawa ta towarzyszyła specjalnemu spek-

takłowi szopkowemu, zrealizowanemu przez zespół rekomendowany przez muzeum i przy współpracy pracowników muzeum. Spektakl ten prezentowany był w specjalnym namiocie widowiskowym, odbywał się w scenerii Krakowa baśniowego w kształcie szopki, przygotowanej przez zespół szopkarzy pod kierownictwem M. Moszewska i E. Setkowskiej. Teksty piosenek napisała A. Osiecka, a muzykę skomponował Z. Konieczny. Piosenki, kolendy śpiewała A. Szałapak. Wystawę szopek i spektakl obejrzało 114.000 paryżan.

Z ważniejszych prac badawczych i wydawniczych należy wskazać przygotowanie szeregu artykułów do 16 numeru rocznika „Krzysztofory” który został wydany w tym roku.

Trudy muzealnej pracy w tym roku przyniosły nam obok wielu wysiłków również sporo satysfakcji.

Długoletnia pracownica naszego Muzeum dr Celina Bąk-Koczarska autorka wielu rozpraw i artykułów między innymi znakomitej monografii poświęconej „Juliuszowi Leo — twórcy Wielkiego Krakowa”, oraz szeregu wystaw otrzymała Nagrodę Miasta Krakowa w dziedzinie Kultury za rok 1990.

ZBIORY

Gromadzenie zbiorów, podobnie jak w latach poprzednich warunkowane było skromnymi możliwościami finansowymi muzeum.

Ważnym jednak osiągnięciem w tej dziedzinie było uzyskanie celowej dotacji Ministerstwa Kultury i Sztuki na zakup cennego zbioru mebli projektu H. Uziembły oraz 2 kolejnych już portretów znanej rodziny krakowskiej — Szarskich. Obydwa te zakupy w sposób znaczący uzupełniły nasze zbiory. Z jednej strony wzbogaciły naszą kolekcję portretu mieszczańskiego, z drugiej zaś stanowiły cenne wzbogacenie zbioru mebli, gromadzonych z myślą o przyszłym oddziale „Krakowskich Wnętrz Mieszczańskich”.

1. Portret Amy Szarskiej, mal. K. Pochwalski, nr inv. 4611/III

Innym ważnym wydarzeniem łączącym się ze zbiorami, był fakt, z którym nasza placówka spotkała się po raz pierwszy, a który staje przed całym muzealnictwem, to jest żądanie masowego zwrotu obiektów przejętych ongiś po niezgodnie z prawem rozwiązanych stowarzyszeniach, związkach, bractwach i innych tego rodzaju organizacjach, które obecnie reaktywują swoją działalność.

Warto zaznaczyć, że muzeum nie było inspiratorem przejmowania tych obiektów. Fakt, iż znalazły się w naszym posiadaniu, choć jak dziś wiadomo nie miał prawnych podstaw, to jednak nie sposób nie zaznaczyć, że przyczynił się do ich ocalenia i zabezpieczenia przed zniszczeniem i rozproszeniem.

Reaktywowane Arcybractwo Miłosierdzia, które uzyskało decyzję przywracającą prawo własności obiektów należących do niego, a przekazanych przed laty do muzeum, zwróciło się o przekazanie ich na powrót. Sporządzono wykaz tych przedmiotów, obejmujący w 64 pozycjach 112 sztuk i za zgodą Ministerstwa Kultury i Sztuki zwrócono prawowitemu właścicielowi. Niektóre z obiektów, już nie jako własność muzeum, lecz jako depozyty, pozostały w Muzeum i prezentowane są na wystawie stałej, za co muzeum składa podziękowanie Arcybractwu Miłosierdzia.

Muzeum utrzymało te same kierunki gromadzenia i preferencji dla obiektów przyszłego oddziału „Krakowskich Wnętrz Mieszczańskich”.

Do zbiorów muzeum pozyskano 1501 obiektów. Wśród nowonabytych eksponatów 210 to zakupy, 1115 przekazy, 176 to dary.

Otrzymaliśmy także 13 depozytów.

Komisja Zakupów Muzealiów odbyła 7 posiedzeń, kwalifikując i wyceniając obiekty nabyte do zbiorów.

Komisja Wyceny Darów, Przekazów, Wypożyczeń i Depo-

2. Portret Adama Szarskiego, mal. K. Pochwalski, nr inv. 4612/III

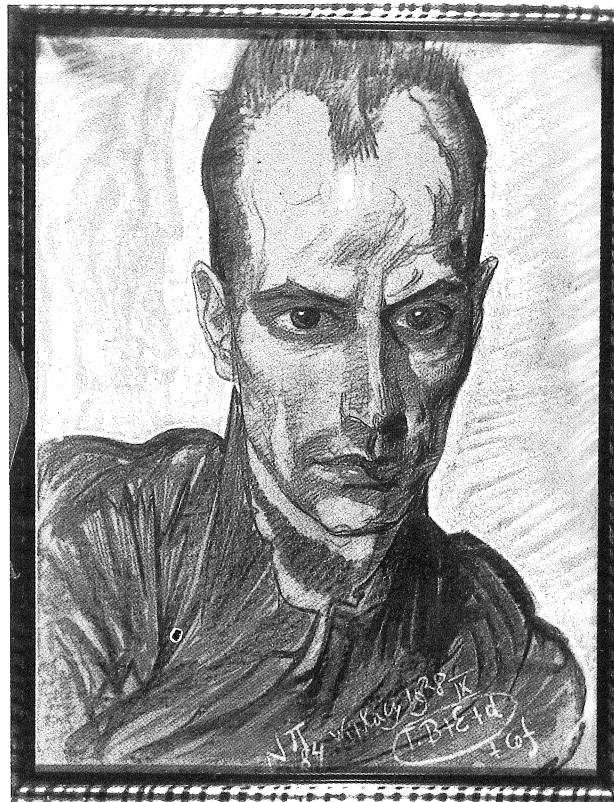

3. Portret Anieli Dutkiewiczowej, ol. aut. nieznan, ok. 1840 r., nr inw. 4666/III

zyciów odbyła 21 posiedzeń, wyceniając 2.054 obiekty. Wszystkie nowopozyskane eksponaty zostały wpisane do księgi Wpływu Muzealiów oraz przekazane do opracowania.

Wśród zakupionych w tym roku obiektów, na szczególną uwagę zasługują m.in. portrety: E. Heczki pastel sygn. Witkacy 1928 r., Adama Szarskiego sygn. K. Pochwalski, Anny Szarskiej sygn. K. Pochwalski, z ikonografii Krakowa: „Wnętrze kościoła NMP”, akw. St. Tondosa, „Wnętrze kościoła św. Krzyża” ol. pl. Al. Gryglewskiego, „Projekt dekoracji sali balowej w Sukiennicach na przyjęcie Franciszka Józefa” akw. K. Zaremby” — 1880 r.

Z rzemiosła i innych wyrobów, wspomniany już komplet mebli projektu H. Uziembły, Kraków 1912, Makata krakowska, haft ok. 1800 r., kielich — szkło pierwsza połowa XVIII w., kieliszek — szkło 1780–1800 r., mlecznik — srebro Glixelli, Kletz poł. XIX w. oraz zbiór fotografii z pracowni krakowskich fotografików z XIX w. Z przekazów na szczególną uwagę zasługują przedmioty z tzw. Skarbu Proszowickiego, na który składają się srebrne judaika, wśród nich przedmioty kultowe i użytkowe z XIX i XX w. — łącznie 18 sztuk, zbiór fotografii M. Gardulskiego — zestaw „Kraków”. Wśród darów wymienić należy portrety olejne Angeli i Andrzeja Dutkiewiczów z ok. 1840 r., portret H. Blum rys. K. Pronaszk, portret St. Drabika, rys. T. Waśkowski oraz projekty scenograficzne U. Gogulskiej. Ponadto wśród darów osobną pozycję stanowi przekazany przez artystę plastyka Cz. Stępnia, wybór jego prac z okresu międzywojennego i powojennego w większości widoków Krakowa — ofiarowany zbiór składa się z 20 obrazów.

4. Portret Edwarda Heczki, pastel, St. Ignacy Witkiewicz-Witkacy, nr inw. 4657/III

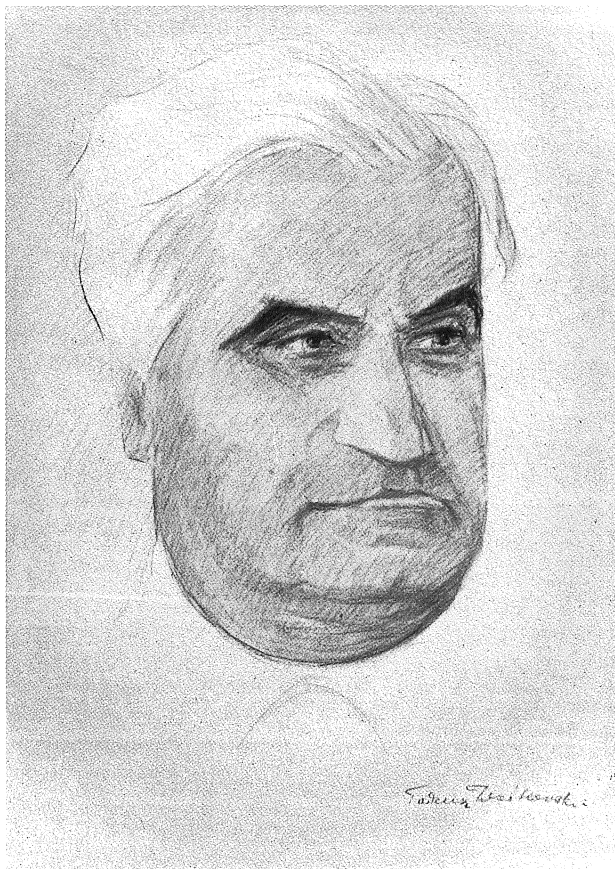
Na osobne wymienienie zasługuje utrzymujący od wielu lat kontakty z naszym muzeum Pan Władysław Włoch, żołnierz II Korpusu, uczestnik bitwy pod Monte Cassino, niestrudzony zbieracz poloników a zarazem hojny darczyńca zasilaający bezcennymi obiektami muzea naszego kraju, wiele darów przekazał m.in. Muzeum Farmacji w Krakowie.

W tym roku przekazał do naszych zbiorów m.in. komplet monet watykańskich emitowanych w czasie pontyfikatu Jana Pawła II, komplety kart i kopert I obiegu związanych z papieskimi podróżami.

Zbiory muzeum powiększyły się ponadto o 10.092 obiekty, przejęte po zlikwidowanym Muzeum Lenina.

Obok zbioru muzealiów, wzrosły również zasoby biblioteczne i archiwalne. Zakupiono 178 książek, 53 czasopisma, 147 archiwaliów i druków ulotnych, otrzymano w formie darów i przekazów 2.833 szt. książek, 354 szt. czasopism oraz 2.038 archiwaliów. Pracownicy konserwatorskie obok normalnej rutynowej pracy, związanej z przeglądami konserwatorskimi obiektów na wystawach i magazynach, wykonały dodatkowo wiele zabiegów przy większej ilości muzealiów przekazywanych na nowo otwartą ekspozycję przy ul. Pomorskiej oraz powracających do magazynu ze zlikwidowanych ekspozycji „Zegarów” i „Militariów”. Wykonywano też przeglądy i zabiegi eksponatów wypożyczonych na wystawy czasowe, organizowane przez inne muzea. Poszczególne pracownicy wykonały zabiegi całkowite i częściowe przy następującej liczbie obiektów: Malarstwa — 59, Metalu — 25, Papieru — 7, Tkanin — 31.

Podobnie jak w latach poprzednich, wiele eksponatów, które nie były wystawiane na naszych wystawach, pożyczaliśmy na ekspozycje organizowane przez inne muzea, sami zaś korzys-

5. Portret Stanisława Drabika, rys. T. Waśkowski, nr inv. 4288/VI

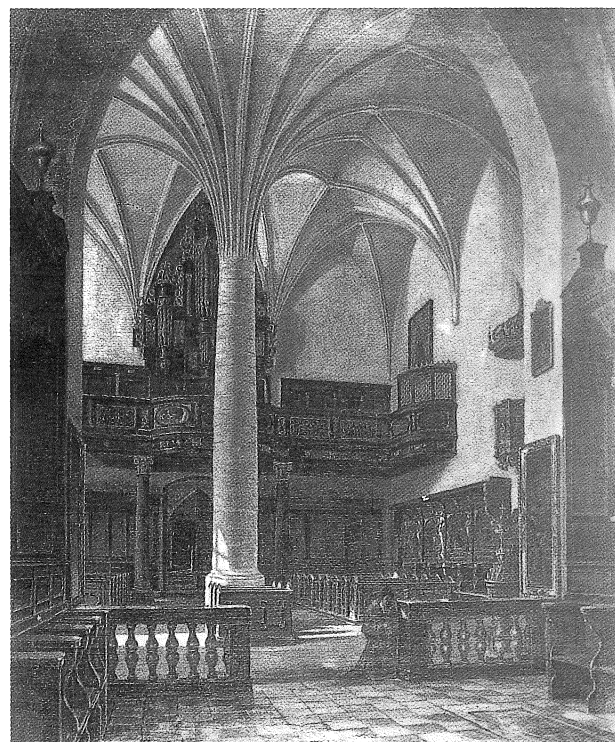
6. Wnętrze Kościoła NMP, akw. St. Tondos, nr inv. 4632/III

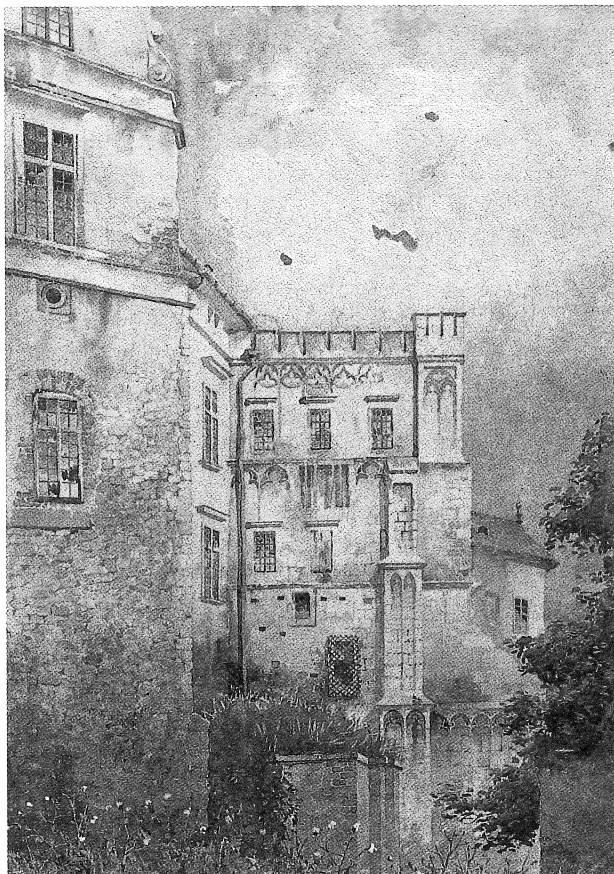
taliśmy z wypożyczeń z innych placówek. Muzeum użyczyło innym instytucjom 1.123 eksponaty, wypożyczyło zaś na wystawy własne 750 obiektów.

Wśród korzystających z naszych zbiorów były m.in. takie instytucje: Muzeum Narodowe w Gdańsku, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum we Frankfurcie, Muzeum 1000-lecia Państwa Polskiego w Gnieźnie, Muzea Regionalne w: Myślenicach, Świętochłowicach, Chorzowie, Bochni, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, Towarzystwo Przyjaciół Szopek z Paryża.

Ofiarodawcami i przekazującymi były następujące osoby i instytucje, którym w tym miejscu składamy wyrazy serdecznych podziękowań: Halma Banach, Jadwiga Bała, Elżbieta Błażewska, Józef Bau, Ludmiła Borowiecka-Pawlisz, Władysław Brayer, Stefan Czarniecki, Józef Chrobak, Zofia Danielak, Paweł Dubiel, Eugeniusz Duda, Maria Ferek, Barbara Goibion-Brzozowska, Urszula Gogulska, Anna Gawrońska, Angelo Grząślewicz, Leszek Guńkiewicz, Jan Güntner, Mieczysław Jarosz, Anna Jodłowiec, Dorota Księżyk, Andrzej Kuler, Ryszard Kucharski, Janina Milanicz, Aleksandra Mianowska, Janusz T. Nowak, Jakub Otrębski, Wacław Pasowicz, Stanisław Piwowski, Jan Przepióra, Jadwiga Porębska, Jan Władysław Rączka, Witold Sikorski, Czesław Stępień, Helena Siebeneicher, Zofia Suchoniowa, Anna Szalapak, Jolanta Szymańska, Andrzej Szczygieł, Bożena Tazbir-Tomaszewska, Franciszek Staśto, Jacek Strzałkowski, Witold Urbaniak, Tadeusz Witkiewicz, Władysław Włoch, Danuta Wysoczańska, Aleksandra Zych-Mucharska, Prezydent m. Krakowa, Urząd m. Krakowa Wydział Ochrony Zabytków,

7. Wnętrze Kościoła św. Krzyża, ol. pl., Al. Gryglewski, nr inv. 4630/III

8. Fragment architektury Wawelu z Wieżą Duńską, Pawilonem Gotyckim i Kurzą Stopką akw. St. Tondos, nr inw. 4604/III

9. Mlecznik, srebro, Glixelli, Kleitz, pol. XIX w., nr inw. 4655/III

10. Tzw. Skarb z Proszowic, fragment, Korony na tory, nr inw. 806/VII

Urząd Celny w Krakowie, Urząd Dzielnicowy Kraków-Śródmieście, Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Krakowie, Politechnika Krakowska, Narodowy Bank Polski — Skarbiec Emisyjny w Warszawie, Red. „Dziennika Polskiego”. Likwidator Majątku KW PZPR w Krakowie, Komenda Hufca im. Obrońców Chorzowa.

WYSTAWY

Wśród wielu otwieranych wystaw w ciągu tego roku, najbardziej ucieszyło ukończenie, przygotowywanej kilka lat wcześniej, ale nie zrealizowanej z powodu wielu perypetii remontowych w budynku przy ul. Pomorskiej 2, wystawy stałej „Kraków 1939-1945”. Szczupłość pomieszczeń, trudny ekspozycyjnie materiał, składający się przede wszystkim z fotografii, dokumentów i stosunkowo nielicznych okazów broni oraz pamiątek osobistych, stworzył zespołowi przygotowującemu ekspozycję wiele kłopotów w takim zaprezentowaniu tego tragicznego okresu dziejów Krakowa, aby prawda historyczna o tym czasie w sposób możliwie najbardziej czytelny przekazana została przyszłemu widzowi. Wiele kłopotów sprawiały też autorom scenariusza braki w dotychczasowej dokumentacji muzealnej tego okresu, szczególnie w odniesieniu do tych ugrupowań konspiracyjnych, które związane były z prawicą polityczną.

Wystawę otwarto w dniu 6.IX. Zarówno pierwsi widzowie, jak i krytyka prasowa na ogół pozytywnie oceniła efekty zespołu, który przygotował ekspozycję. Autorzy pokazali dzieje Krakowa tego okresu w trzech warstwach: aparatu terroru i rządów cywilnych okupanta, dnia codziennego mieszkańców Krakowa oraz martyrologii i walki we wszystkich jej przejawach, od tajnego nauczania, podziemnej prasy, po czyn zbrojny. Dopelnieniem ekspozycji są zachowane w stanie takim, jak wyglądały bezpośrednio po wojnie cele gestapo, w pomieszczeniach dawnej chłodni Domu Śląskiego, z krzy-

11. Stół z kompletu mebli —
jadalnia, projekt H. Uziembło —
1912 r. nr inw. 4607/III

kiem ostatnim utrwalonym w formie napisów, wydrapanych przez więźniów na ścianach cel.

Obok tej kolejnej wystawy stałej, przygotowano szereg ekspozycji zmiennych. Dużym uznaniem publiczności cieszyła się przygotowana z inicjatywy Włoskiego Instytutu Kultury w Krakowie oraz Wydziału Rzemiosła miasta Werony wystawa „Antropologia maski”.

Autorem scenariusza oraz układu i aranżacji plastycznej tej ekspozycji był prof. Ezio Vaserto. Na pokaz złożyło się 125 eksponatów masek z różnych stron świata. Maskę pokazano tu jako część historii człowieka, jako element pomocy w rozpoznawaniu genezy sztuki w ogóle i sztuki teatru. Maską towarzyszyła człowiekowi od jego prapoczątków, stosowana już w starożytności jako istotny element w obrzędach magicznych. W prezentowanej kolekcji były maski greckie, fenickie, rzymskie, maski murzyńskie z Afryki, maski dekoracyjne i teatralne z jawańskiego teatru cieni, japońskiego teatru „NO”, chińskiego teatru-opery oraz włoskiego teatru renesansowego ze spektakli Commedii del'Arte. Można było również oglądać karnawałowe maski z Sardynii, Wenecji i Meksyku. Ten bogaty zbiór, dostarczył widzom wielu wrażeń estetycznych, jak również stwarzał znakomitą okazję do szerszej refleksji nad kulturą i jej tak charakterystycznym uniwersalnym znakiem, nośnikiem wielu treści i symboli jakim jest maska. Ekspozycja ta pokazana była w Galerii Teatralnej. Aktor teatru „Syrena” w Warszawie, jak również teatrów Krakowa, a zarazem znakomity kolekcjoner Rudolf Gołębiowski pokazał w tej samej scenerii piwnic „Domu pod Krzyżem” swój zbiór fotografii, programów, zaproszeń, afiszy i plakatów, projektów scenograficznych kabaretów krakowskich od Zielonego Balonika po teatr satyry „7 Kotów”.

Bibeloty, ulotne pamiątki związane z artystami komedii złożyły się na wystawę „Igraszki nie tylko kabaretowe”.

Rok 1990, a szczególnie miesiąc czerwiec przebiegał w Krakowie pod znakiem znakomitego dramaturga Sławomira Mro-

12. Wystawa stała „Kraków 1939–1945” — Dom Śląski
ul. Pomorska 2 (fragment)

13. Wystawa stała „Kraków 1939-1945” — Dom Śląski ul. Pomorska 2 (fragment)

żka. Artysta swoje 60-te urodziny obchodził w naszym — swoim mieście.

45-lecie swej działalności święcił również teatr „Groteska”, teatr, w którym po debiucie w Warszawskim Teatrze Dramatycznym, Sławomir Mrożek stworzył swoją trwałą obecność w repertuarze teatrów naszego miasta. To pierwsze sceniczne spotkanie Groteski z dramataми Mrożka nie było ostatnim. Jeszcze trzy razy na scenie tego teatru odbyły się kolejne premiery jego sztuk, wszystkie w reżyserii Zofii Jarek, w scenografii Kazimierza Mikulskiego. To dało asumpt do przygotowania ekspozycji „Mrożek w Grotesce — wystawa scenografii Kazimierza Mikulskiego”. Otwarcie wystawy

obok licznych ludzi Teatru i Kultury naszego miasta, uświetnił sam artysta — Sławomir Mrożek, który przybył wraz z małżonką.

Kolejną ekspozycją była przygotowana wspólnie z Muzeum Historii Norymbergi wystawa „Topografia dwóch centrów kulturowych Europy Kraków-Norymberga”, którą w roku 1989 pokazano w Norymberdze, a w tym mogli ją oglądać mieszkańcy naszego miasta. W otwarciu wystawy wzięli udział: dyr. Muzeum w Norymberdze prof. dr Karl Heinz Schreyll i dr Matias Mende.

Znaczącym wydarzeniem artystycznym była przygotowana dzięki pomocy Konsulatu Stanów Zjednoczonych w Krako-

14. Wystawa „Malarskie inspiracje Szekspirem” — Kathleen Barrett, fragment

15. Otwarcie wystawy „Kraków — Norymberga topografia dwóch centrów kulturowych Europy” — przemawia dyr. Muzeum Andrzej Szczzygiel.

wie, ekspozycja prac Kathlen Barrett. Twórczość tej artystki ściśle związana jest z teatrem, a szczególnie z Szekspirem. Przez kilkanaście lat współpracowała ona jako artysta rezydent z Królewskim Towarzystwem Szekspirowskim w Stratfordzie. Wynikiem tej współpracy są setki rysunków i obrazów powstałych z inspiracji i pod wpływem oglądanych sztuk. Jej fascynacja Szekspirem zaowocowała pięknymi, pełnymi impresji, z dużym rozmachem malowanymi obrazami. Na wystawie okazano 25 obrazów i kilkadziesiąt rysunków, m.in. cykl prac poświęconych „Wieczorowi trzech króli”, „Kupcowi Weneckiemu”, „Poskromieniu złoŹnicy”, „Juliuszowi Cezarowi”, „Titusowi Andronicusowi”. Wiele z jej prac weszło do kolekcji Kró-

lewskiego Towarzystwa Szekspirowskiego, które w ten sposób odnowiło tradycję malarstwa inspirowanego przez Teatr.

Ostatnią ze znaczniejszych wystaw tego roku była ekspozycja „Sybiracy”. Złożyły się na nią dokumenty, fotografie rysunki i obrazy, dające świadectwo katongi Polaków wywożonych na Sybir w latach 1939–1945. Wystawę tę szerzej omówiono w osobnym artykule.

Kończąc omówienie wystaw nie sposób raz jeszcze nie wspomnieć o ekspozycji szopek krakowskich prezentowanych w Paryżu na placu przed merostwem. Dostarczyła ona wielu niezapomnianych wrażeń, zarówno mieszkańcom miasta, jak również licznej Polonii.

16. Otwarcie wystawy „Sybiracy” — przemawia Wiesław Krawczyński — Prezes Krakowskiego Oddziału Związku Sybiraków

17. Wystawa „Mroźek w Grotesce — scenografia Stanisława Mikulskiego”. Na pierwszym planie Sławomir Mrozek.

DATY OTWARCIA WYSTAW

A. Dom Śląski — Pomorska 2

- 6 IX — „Kraków 1939–1945” ekspozycja stała. Komisarzami wystawy byli mgr mgr T. Gąsiorowski, A. Kuler, M. Natkaniec

B. Sala wystaw zmiennych ul. Franciszkańska 4

- 1 III — „Ocalić od zapomnienia” — XII pokonkursowa wystawa fotograficzna, zorganizowana wspólnie z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa
6. IV — „Sybiracy”
Komisarze wystawy: mgr mgr T. Gąsiorowski, A. Kuler, M. Natkaniec

C. Galeria Teatralna — ul. Szpitalna 21

- 23 I — „Antropologia maski”
autor scenariusza prof. Ezio Maria Caserto, aranżacja wystawy mgr W. Turdza
7 IV — „Igraszki nie tylko kabaretowe”
komisarz: mgr M. Palka-Konieczko
oprawa plastyczna mgr W. Turdza
17 VI — „Mroźek w Grotesce” — wystawa scenografii Kazimierza Mikulskiego
30 X — „Kathlen Barrett — Malarzkie fascynacje Szekspirem”
19 XII — „Teatrum z niebieskich obłoków”
wystawa scenografii do „Pastorałki” Leona Schillera ze zbiorów Centrum Scenografii z Katowic

D. Oddział Judaistyczny — ul. Szeroka 24

- 11 V — „Kazimierz na przełomie lat 50-tych XX w. w fotografiach Eugeniusza Wilczyka”

E. Krzysztofory — parter i sala Fontany

- 2 IV — „Kraków — Norymberga w topografii dwóch centrów kulturowych Europy”
6 XII — Pokonkursowa wystawa szeptów krakowskich

F. Wystawy zagraniczne

- 20 XII — „Szopki krakowskie” — Paryż
20 XII — „Szopki krakowskie” — Arles (Francja)

G. Wystawy objazdowe

- „Dawnych wspomnień czar” — Muzeum Regionalne — Chrzanów
„Dawnych wspomnień czar” — Muzeum Okręgowe — Sandomierz
„Szopki krakowskie” — Społeczne Muzeum Regionalne — Świętochłowice

Przy organizacji wystaw muzeum korzystało z życzliwości następujących instytucji: Instytutu Kultury Włoskiej w Krakowie, Konsulatu Stanów Zjednoczonych w Krakowie, Teatru „Groteska” w Krakowie, Centrum Scenografii z Katowic, Muzeum Historii Norymbergi, Związku Sybiraków w Krakowie. Korzystaliśmy ponadto z licznych wypożyczeń od osób prywatnych, kolekcjonerów. Wszystkim składamy podziękowania za życzliwą pomoc.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I UPOWSZECHNIENIOWA

W pracy naukowej kontynuowano problematykę podjętą w latach poprzednich. Zgodnie z długoterminowymi planami koncentrowano się głównie na opisie i naukowej weryfikacji kolekcji i obiektów stanowiących zasób własny.

Wśród opracowanych kolekcji na pierwszy plan należy wysunąć badania nad działalnością wybitnych zegarmistrzów krakowskich Gotfryda i Antoniego Kroszów, których produk-

cji zegary znajdują się w naszym posiadaniu. Kontynuowano także badania nad zasobem broni, koncentrując się na temacie dot. symboliki heraldycznej jako motywu zdobienia broni (mgr Aleksandra Radwan) oraz bronią samoczynną (dr W. Kucharski).

Wiele uwagi poświęcono tzw. „srebrnemu skarbowi” z Proszowic zawierającemu szereg żydowskich obiektów kultowych oraz przedmiotów codziennego użytku, przekazanemu przez Wydział Ochrony Zabytków do naszych zbiorów. Osobny artykuł na ten temat opublikował mgr T. Polański w kwartalniku „Zdarzenia Muzealne”. W dalszym ciągu prowadzono reinwentaryzację posiadanego zasobu, największy wysiłek skoncentrowano na zbiorach Bractwa Kurkowego. W trakcie szeroko zakrojonych badań archiwalnych, zdołano wyjaśnić i ustalić wiele do tej pory nieznanych szczegółów związanych z miejscem powstania, autorstwem, poniesionymi nakładami dla wielu obiektów, wchodzących w skład tej kolekcji. Badania te prowadziła mgr G. Lichończak. Z prac kontynuowanych od wielu lat wymienić należy stale uzupełnianą bibliografię Krakowa, dotyczącą lat II wojny światowej, nad którą pracował zespół mgr mgr T. Gąsiorowski, A. Kuler, M. Natkaniec, kronikę Krakowa w okresie 1918–1939, którą na podstawie prasy przygotowuje mgr T. Nowak oraz badania nad repertuarem scen krakowskich — mgr K. Solańska i mgr M. Palka-Konieczko. Prowadzono też dalsze badania nad dawnymi obrzeżami miasta, gdzie dziś powstają lepiej lub gorzej wkomponowane w historyczną zabudowę nowe osiedla. Tutaj wskazać trzeba prace: mgr E. Rak „Przemiany historyczne i przestrzenne dawnej podkrakowskiej wsi Łagiewniki” oraz mgr J. Salwińskiego „O Płaszowie jako ośrodku przemysłowym dzielnicy Podgórze”.

Inny, bardzo istotny wycinek pracy badawczej oraz informacji naukowej stanowiły liczne kwerendy, konsultacje i porady, które pracownicy muzeum świadczyli na rzecz pracowników nauki, dla filmu, radia i telewizji oraz innych instytucji. Łącznie przeprowadzono kwerendy do 258 informacji naukowych. Część z nich miała bardzo obszerny zasięg i wymagała dużego zaangażowania i czasu. Oto niektóre z tematów: Nagrody miasta Krakowa w latach 1918–1939, ich rodzaje, Proletariat żydowski Krakowa, Ikonografia szpitala św. Ducha w Krakowie, Kraków — miasto targowe, Kult Maryjny w Krakowie.

W cyklu miesięcznym kontynuowano spotkania naukowe, na których pracownicy muzeum przedstawili referaty na następujące tematy:

- 8 I 1990 — mgr Bogumił Woźniakowski — Klub Demokratyczny w Krakowie
- 12 II 1990 — mgr Tomasz Polański — Żydzi w Krakowie w 1945 r. — w świetle ówczesnej prasy
- 12 III 1990 — mgr Grażyna Lichończak — Wojciech Jastrzębiec — biskup krakowski
- 9 IV 1990 — mgr Małgorzata Starzyńska — Wizerunek aktorki w świetle obrazów, fotografii, pamiętników, relacji i listów ze zbiorów Muzeum Historycznego m. Krakowa
- 14 V 1990 — mgr Janusz T. Nowak — Zbiory falerystyczne Muzeum Historycznego m. Krakowa
- 24 IX 1990 — mgr Maria Zientara — Sztuka w kręgu „Solidarności” w latach 1980–1990
- 8 X 1990 — mgr Henryk Świątek — Herby szlacheckie na budowach Krakowa
- 12 XI 1990 — mgr Andrzej Kuler — Naczelny Komitet Narodowy — Misja delegacji Komitetu w USA

Praca upowszechnieniowa, jak zawsze traktowana była jako jedno z najważniejszych zadań muzeum. Szczególnie wiele uwagi poświęcono kwestiom popularyzacji wiedzy o Krakowie, kontaktom z organizatorami masowego i indywidualnego ruchu turystycznego, reklamie wystaw muzealnych. Kontynuowano współpracę z krakowskimi szkołami, domami kultury, ośrodkiem metodyki nauczania. Te starania i kontakty miały tym większe uzasadnienie, że zauważono narastający od pewnego czasu spadek frekwencji na wystawach muzealnych. Zjawisko to nie dotyczyło tylko naszego muzeum, lecz miało charakter powszechny-krajowy. W tym roku wznowił, po kilku latach przerwy, działalność Młodzieżowy Krag Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, którego opiekunem był mgr Franciszek Dębski. Muzeum udzieliło Kręgowi wszechstronnej pomocy, zarówno merytorycznej jak i sal na spotkania. Podjęto dodatkową akcję prelekcji na terenie szkół z informacjami o wystawach i zbiorach muzealnych. Zgodnie z wieloletnią tradycją wspólnie z Pałacem Młodzieży było Muzeum organizatorem konkursu wiedzy o Krakowie. W tym roku tematyka konkursu obejmowała „Kraków prehistoryczny i średniowieczny”. W przygotowaniu konkursu brali udział m.in.: mgr mgr T. Kwiatkowska, A. Malik, M. Niezabitowski, W. Passowicz.

Wspólnie z Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli współorganizowano olimpiadę historyczną dla uczniów najstarszych klas szkół podstawowych. Temat olimpiady: „Polska w okresie saskim i stanisławowskim” (mgr W. Passowicz).

Ponadto pracownicy muzeum popularyzowali problematykę związaną z dziejami i kulturą naszego miasta nagrywając 15 audycji radiowych współuczestniczyli w realizacji kilkunastu nagrań telewizyjnych, publikowali artykuły w dziennikach, tygodnikach i innych magazynach kulturalnych.

W salach muzealnych odbyło się 5 koncertów, w których uczestniczyło 1850 osób. Przeprowadzono 156 lekcji muzealnych dla 4680 uczniów, wygłoszono 22 prelekcje dla 250 słuchaczy, oprowadzono 192 grupy wycieczkowe.

Pracownicy muzeum prowadzili też wykłady na Podypłomowym Studium Muzeologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego (mgr mgr Wacław Passowicz, Andrzej Szczygiel).

Jak co roku było muzeum organizatorem imprez o charakterze masowym.

- 17 VI — Odbyła się uroczysta intronizacja Króla Kurkowego
(Franciszek Stasto — „Bochniak”)
- 21 VI — Tradycyjny doroczny pochód „Lajkonika”
- 6 XII — XLVIII konkurs szopek krakowskich

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Ze względu na ograniczone środki finansowe, ten odcinek działalności muzeum był stosunkowo niski. Najważniejszą pozycją był przygotowany i wydrukowany XVI numer Rocznika Naukowego „Krzysztofor”.

Powstał on przy udziale przede wszystkim autorów własnych, w oparciu o wyniki badań pracowników naszego muzeum. Na treść rocznika złożyły się artykuły o charakterze zabytkoznawczym — poświęcone własnym obiektom, prace dotyczące dziejów społecznych, politycznych, kulturalnych naszego miasta oraz materiały o charakterze źródłoznawczym. Szerzej tematykę artykułów omówiono w Kronice muzeum za rok 1989. Tutaj tylko wymienić należy „Opisy kamienicy „Krzysztofor” niegdyś Morsztynowska z lat 1557, 1560 i 1570”, przygotowane do druku i tłumaczone przez dr Bożenę Wyrozumską.

Pozostałe druki zrealizowane w tym roku miały charakter okazjonalnych, wydawanych metodą małej poligrafii, informatorów i folderów wystaw, zaproszeń oraz afiszy. Wydano też kolejne sprawozdanie z konkursu szopek.

RADA MUZEALNA

2 VII. — odbyło się posiedzenie Rady Muzealnej, w trakcie którego dyrektor Andrzej Szczygieł omówił szczegółowo problemy pracy I półrocza oraz przedstawił zamierzenia na dalszą część roku. Za najistotniejsze działania, uznał przygotowania do otwarcia wystawy stałej w Domu Śląskim przy ul. Pomorskiej 2 oraz takie zmiany w ekspozycji stałej, aby eksponaty przeniesione ze zlikwidowanych wystaw w budynku przy ul. św. Jana 12, nie zostały przekazane do magazynów, lecz dalej udostępniane były publiczności. Mówił też o planach odnośnie remontowanych obiektów: Celestatu i Kamienicy „Hipolitów”.

W dyskusji zabierali głos członkowie Rady: prof. dr R. Reinffus, prof. dr W. Bieńkowski, doc. dr hab. K. Nowacki. Dyskutanci mówili o konieczności modernizacji wystawy stałej „*Z dziejów i kultury Krakowa*”, zwracając uwagę, że nawet najlepsze wystawy w oddziałach nie mają takiego znaczenia dla obrazu muzeum, jak główna wystawa, dotycząca dziejów Krakowa. Z troską mówili też o bardzo małych,

w stosunku do potrzeb, środkach jakimi dysponuje muzeum, na uzupełnianie swych kolekcji. Obradom przewodniczył prof. dr hab. St. E. Nahlik.

ZMIANY PERSONALNE

W ciągu roku do pracy przyjęte zostały następujące osoby: Stanisława Baran, Krzysztof Drabik, Janina Daniel, Barbara Grucel, Marek Głuch, Piotr Karaś, Dorota Kowalewska, Julia Kowalewska, Alina Kościółek, Jadwiga Lorek, Władysław Misiółek, Małgorzata Mżyk, Urszula Ochmańska, Jadwiga Piątek, Jerzy Segda, Małgorzata Schneider, Jolanta Znośka, Bożena Zalewa.

Odeszli z pracy: Andrzej Bolland, Marek Głuch, Ewa Hennel, Piotr Karaś, Alina Kościółek, Urszula Konieczna, Magdalena Kołodziej, Małgorzata Lichończak, Maria Lechowicz, Ewa Leśniak, Stanisław Maciejowski, Maria Nalborczyk, Krzysztof Nosek, Krzysztof Podeszwa, Rajmund Polit, Małgorzata Starzyńska, Małgorzata Schneider, Tomasz Sochaczewski, Lucyna Serafin-Brzychczyk, Barbara Wajs, Bogusława Woszczyńska, Elżbieta Wajda-Woźniakowska, Alina Zalińska, Jolanta Znośko.

Zmarli: 15 III — Krystyna Dąbkowska — długoletnia główna księgowa muzeum.